

Kostel sv. Zikmunda

Kulturní památka evidovaná pod č. 2313/01

Vlastník: Církev Římskokatolická, farní úřad České Meziříčí

Postaven v r. 1344 v gotickém slohu, v dnešní podobě z r. 1771

Kostel je situován na vyvýšeném místě uprostřed hřbitova ve východní části obce. Je výraznou dominantou celé okolní krajiny.

Původně gotický kostel je připomínán již v roce 1344. Roku 1641 celý kostel i s věží vyhořel. Byl obnoven v letech 1641-1644 a byly do něho nové tři zvony pořízeny. Při požáru se zřítla klenba v presbytáři. Zcela obnoven byl v r. 1679, ale v roce 1759 došlo k dalšímu jeho poškození. Do dnešní podoby byl vystavěn v roce 1771.

Kostel je jednolodní s pravoúhle zakončeným presbytářem s obdélníkovou sakristií na jižní straně. Na jižní straně je také předsíň a v západní straně se nachází hranolovitá věž, která je navázána přímo na kostelní loď.

Presbytář, sakristie a loď jsou plochostropé, triumfální oblouk je gotický lomený a kruchta se nachází na dvou sloupech. Vchod na jižní straně je mírně hrotový. Věž má tři podlaží s bedněným ochozem na krakorcích, je členěna horizontálně římsami, okna jsou pravoúhlá se zkoseným ostěním. V 1. a 2. patře se nacházejí úzká střílnová okénka. Střešní krytina kostela i věže je šindelová. Ve východní části kostela je hlavní oltář s obrazem sv. Zikmunda (byl v roce 1995 odcizen) v bohatě řezaném akantovém rámu se stuhou z roku 1679 a s novějšími sochami světců. V kostele byl ještě postranní, skládací dřevěný oltář z roku 1664. Varhany a kazatelna pocházejí z období kolem roku 1700, na stěně visí soubor obrazů „Křížová cesta“. Cínová křtitelnice je z roku 1619.

Za 1. Světové války byly dva zvony rozbity a zrekvírovány. V roce 1934 byl darován zvon umíráček manželé Rýdlovými z č.p. 1. Před kostelem byl postaven prastarý dřevěný kříž. V roce

1880 byl na jeho místě postaven nový kříž pískovcový. Největší částkou na jeho výstavbu přispěl J. Truněček z č.p. 46 a to 100 zlatých.

Okolo kostela se nachází hřbitov, který je obehnán kamennou zdí značné historické hodnoty. Zeď je také vedena jako kulturní památka.

Dřevěný skládací oltář - archa

Skládací oltář, pořízený za časů zdejšího děkana J.Kranla v roce 1664, brzy po požáru svatyně 1644, jako postranní oltář zdejšího farního kostela sv. Zikmunda, je už dílem z počátku baroka a tím je i nejmladší dochovanou deskovou malbou v podobě archy v našem kraji.

Střední deskový obraz o rozměru 182 x 131 x 8 cm je volně posazen na predele, která měří 177 x 52 x 32 cm. Námětem obrazu je scéna Ukřižování Krista. Neznámý malíř pojal dramatický závěr Ježíšova života velmi dynamicky, k čemuž ho nepochybně vedlo studium starších grafických předloh, hlavně z nejstarších knižních ilustrací Písma svatého. Vlastní podněty zde omezil jen na detaily. Centrálně umístěný kříž je obstoupen plačícími ženami, které objímají matku Pannu Marii stojící vpravo, vlevo stojí apoštol sv. Jan Miláček Páně. Poblíž jeho postavy je na málo nápadném místě ještě k rozeznání autorova signatura - I.S.S. zu Cr nebo Gr. Domníváme se, že je to označení dílny nebo přímo malíře z chrudimské, případně královéhradecké dílny. V té době byla Chrudim známa dobrou řezbářskou i malířskou dovedností. Jako autor díla by mohl snad přicházet v úvahu Jiřík Sokol, žák známého malíře Matouše Radouše, jenž mu roku 1632 odkázal dostatečné množství svých grafických předloh, ze kterých mohl dále čerpat náměty.

Predela má uprostřed v obdélníkovém orámování obrazce následující nápis, který byl později zamalován bílou barvou, ale dnes je dostatečně jasně čitelný:

"Letha Panie 1664 Tato Archa Wizdwizena gest k Czti a Chwale Balhoslawene Trogyci Swate a s. Zikmunda Patrona Zalozeni chramu tohoto. Nákladem tehož Chudeho Zadussi a s pomoci dobrych lidi w ten Czas fararze Trzebechowickeho a w Mezdrzici, Wysoce Urozoneho P.P.H. Lud. Colloredo z Walsse, tež za Urozoneho P. Enocha Klemenia w ten Czas Wrchniho Hejtmana, tez Za Sprawi kostelnikow toho Czasu Gana Ssotoli, Jakuba Girsaka, Adama Kregsla, Gyrzika Kaubi, Wssich odtud Souseduw A ut Sipra, dne 7 Mesice dubna- "

Levé křídlo oltářní archy v rozměru 182 x 73 cm je rozděleno na dva stejné deskové obrazy. Na vnější straně tohoto křídla jsou namalováni čeští zemští patroni, nahoře sv. Vít, dole

sv. Prokop. Na vnitřní straně je jediný obraz anděla, přicházejícího zvěstovat Panně Marii, že se má stát matkou Božího syna. Její postavu namaloval umělec na vnitřní desku protějšího pravého křídla archy.

Pravá uzavíratelná část oltáře má nahoře obraz sv. Václava a dole sv. Klimenta v papežské tiáře - dříve se v literatuře uváděl sv. Prokop. Obě skládací křídla archy jsou spojeny s hlavní střední orámovanou deskou

hladkými barokními sloupy v barvě imitace přírodního bílého mramoru. Klasické tvary díky sloupů a patek jsou v modré barvě.

Hodnotíme-li tento pozdní výtvar provínění dílny, nepřekvapí nás už značná schematičnost i rustifikace malby. Je patrné, že dílna pracovala pod vlivem rudolfinských mistrů grafiky, jako van Aachena, Sadelera a dalších, nebo východočeského rutinéra v ilustracích knih

Matouše Radouše. Ale přece ono zčeštění námětu vzhledem k potřebám venkovské svatyně nedeklasifikuje hodnoty vytvářené nejspíše chrudimskou dílnou. Zůstává trvalým dokladem myšlení a uměleckého projevu jedné doznívající historické epochy.

V roce 1971 byla oltářní archa nalezena v márnici u kostela v Králově Lhotě mezi odloženým starým nábytkem. Rozhodnutím správy farnosti v Českém Meziříčí byla tato památka předána do sbírek Okresního muzea Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou, kde se očekává její odborné restaurování, aby na jeho základě mohlo dojít k přesnější dokumentaci.